

Гринчак В.В.

здобувач освіти 2 курсу магістратури
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ЗМІНИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТРЕНІНГІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

***Анотація.** У статті обґрунтовано зміни організаційно-педагогічних умов проведення тренінгів для здобувачів освіти вищих навчальних закладів України через гостру респіраторну хворобу COVID-19 та наступну російсько-українські війну. Запровадження дистанційної та змішаної форми навчання має наслідком активне запровадження дистанційних тренінгових курсів на платформах Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams та ін.*

***Ключові слова:** тренінг, організаційно-педагогічні умови, дистанційне навчання, змішане навчання..*

***Hrynychak V.V. Changes of organizational and pedagogical conditions of trainings in Ukrainian higher educational institutions in current situation.** The changes of organizational and pedagogical conditions of trainings for higher educational institutions students have been substantiated in the article due to COVID-19 and further russian - ukrainian war. As a result of the introduction of distance and blended learning the active implementation of distance training courses on the platforms Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams etc. is widely used nowadays.*

***Key words:** training, organizational and pedagogical conditions, distance learning, blended learning.*

Основний зміст вищої освіти визначається стандартами вищої освіти нового покоління, які базуються на компетентнісному підході [9]. Під компетентністю розуміється як набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається зі знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці

[4]. В сучасній освіті велику роль відіграють інноваційні технології, зокрема, активні та інтерактивні методи навчання, які дозволяють формувати ключові і предметні компетентності. Цю думку підтримують багато фахівців, зокрема Л. Бондарева, А. Вербицький, Ю. Кулюткін, А. Смолкін, Г. Сухобська, А. Ходоровська та ін. Дієвим засобом адаптації людини до професійної діяльності, зміни моделі існуючої поведінки та діяльності, джерелом формування стійких знань, вмінь на основі набутого досвіду є чи не найпопулярніша серед інноваційних технологій навчання дорослих – тренінг [8]. Тренінгові технології навчання здобувачів освіти набули значного поширення у вищих навчальних закладах України, проте сучасні події вносять суттєві корективи в організації тренінгів, призводять до змін в організаційно-педагогічних умовах для їх проведення.

Мета статті – обґрунтувати зміни організаційно-педагогічних умов тренінгу при дистанційному та змішаному навчанні.

Тренінг (англ. training) це запланований процес модифікації (зміни) відношення знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі [7]. Тренінг суттєво відрізняється від інших форм навчання та є запланованим процесом зміни відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного їх виконання в одному виді діяльності або в певній галузі [11]. Тренінг забезпечує не лише передачу знань, а й певний стан емоційного піднесення учасників, оскільки актуалізуються пізнавальні інтереси та прагнення до саморозвитку. Особливістю тренінгу є й те, що після його проходження кожен учасник має чіткі уявлення про те, як можна використати отримані навички найближчим часом [12]. Тренінг вимагає від викладача ВНЗ іншого підходу та іншого набору навичок. Під час тренінгу він (вона) має бути фасилітатором знань, а не джерелом знань, не лише ділитися інформацією, але допомагати здобувачам знань формувати стійкіші навички і вміння .

Для проведення успішного тренінгу у вищих навчальних закладах необхідно підготувати необхідні умови, насамперед - організаційне – педагогічні. На думку Б.Г. Чижевського, організаційно-педагогічні

умови відображають функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах [13, с. 82]. Організаційно-педагогічні умови — сукупність факторів, що забезпечують регулювання, взаємодію об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети, вдосконалюють міжособистісні стосунки учасників педагогічного процесу для вирішення конкретних дидактичних завдань, сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців, їхньої самостійності, ініціативності, професійного інтересу [3]. Дослідники, зокрема А.Зубко, вказують, що організаційно педагогічні умови класифікують у двох групах. Перша (вужча) група — це умови, що забезпечують процес навчання: високий рівень професіоналізму тих, хто навчає; готовність тих, хто навчається, до навчальної діяльності; повнота інформаційного забезпечення процесу навчання. Друга група — це умови, що забезпечують удосконалення навчального процесу в конкретному закладі підвищення кваліфікації: матеріально-технічне і програмно-методичне забезпечення; удосконалення роботи з персоналом закладу [6]. Зрозуміло, що від першої групи умов, зокрема рівня підготовленості викладачів, залежить дуже багато, у тому числі, як буде забезпечено умови другої групи. Якщо зосередитись на другій групі умов, то слід зазначити, що попередня підготовка може зайняти більше часу, ніж сам тренінг. Завдання тренера: ретельно продумати хід майбутнього заняття, заздалегідь підготувати всі необхідні матеріали, вибрати затишне приміщення, знайти зручні стільці; продумати, як досягти того, щоб учасники зібралися в призначений час; Також потрібно: створити на тренінгу таку атмосферу, щоб учасники самі окреслили свої потреби й очікування, сформулювали власні цілі й можливі шляхи їхньої реалізації; не забувати запитувати учасників про їхнє очікування, опиратися й посилатися на це. Наприкінці кожного заняття проводити зворотний зв'язок від учасників щодо застосованих методів навчання та тренінгової тематики; ставити запитання щодо прикладного характеру здобутих знань та навичок (коли і яким чином учасники збираються їх використовувати); надавати додаткові джерела та інформацію, де необхідний матеріал можна знайти й опрацювати самостійно [12].

Гостра респіраторна хвороба COVID-19, спричинена коронавірусом SARS-CoV-2, а також наступна відкрита агресія Російської федерації проти України зумовили значні зміни в сферах освіти і науки завдяки безпрецедентному поширенню інформаційних технологій. Заклади освіти України були вимушені приділити основну увагу розвитку дистанційного та змішаного навчання.

«Дистанційне навчання» є таким видом організації освітнього процесу, який базується на активному використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, взаємодії викладача і студентів шляхом встановлення двобічного зв'язку за різними формами (текст, звук тощо) в синхронному та асинхронному режимі. Під змішаним навчанням розуміти цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок, що здійснюється освітніми установами різного типу в рамках формальної освіти, частина якого реалізується у віддаленому режимі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання, які використовуються для зберігання і доставки навчального матеріалу, реалізації контрольних заходів, організації взаємодії між суб'єктами навчального процесу (консультації, обговорення) та під час якого має місце самоконтроль учня (студента) за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [2].

Слід зазначити, що в багатьох ВНЗ України на момент пандемії вже практикували курси дистанційного навчання, зокрема тренінгові заняття. Наприклад, у Харківському національному економічному університеті ім. С. М. Кузнеця вже багато років як організовано дистанційні курси на платформі Moodle. Команда проекту Simformer із Вільнюса (Simformer.com) та Харківський освітньо-дослідний інститут ГУВЗ «Університет банківської справи» створили для фінансистів, менеджерів та підприємців унікальний інтегрований дистанційний курс «Інноваційні технології (тренінги)». Курс містить відеолекції, тести та практичні завдання, виконання яких потребує проведення бізнес-симуляцій. Третій змістовний модуль передбачає виключно отримання практичних навичок з управління власним бізнесом [10]. Викладачі Запорізького Національного університету розробили автоматизований тренінг для математичних дисциплін «Теорія ймовірностей», «Векторна алгебра», «Аналітична геометрія» розроблений на базі платформи дистанційного навчання Moodle. Вже на початку вивчення

теми викладач має можливість ознайомити студентів з чіткими і прозорими критеріями оцінки їх знань, в свою чергу студенти на практиці можуть пересвідчитись, що навчання пройдене тестування не дає можливості отримати гарну оцінку. Оцінка студента стає відомою і студенту, і викладачу відразу після проходження тесту, а відповіді студента з кожного питання зберігаються, що в подальшому надає змогу проаналізувати похибки та пробіли в знаннях з тієї чи іншої теми та, якщо це передбачено, пройти тестування ще раз з метою вдосконалення знань і, відповідно, поліпшення оцінки за тест. Автоматизоване проведення аналізу виконання тестів є вагомим вкладом в методологію розробки та подачі матеріалу дисципліни для викладача. Після підсумків тренінгу можна з'ясувати, які питання для студентів виявилися найскладнішими, таким чином одразу стає зрозуміло які частини матеріалу лекційного або практичного необхідно детальніше пояснити, навести більше прикладів або висвітлити в іншому ракурсі [1].

В Стратегії розвитку вищої освіти на 2022-2032 рр. зазначено, що використання дистанційних інноваційних технологій дало змогу також надати нового значення поняттю «залучення здобувача освіти до освітнього процесу», що раніше визначалося здебільшого його фізичною присутністю на заняттях (стратегія розвитку освіти) виклики, що зумовлені гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, і передбачає такі два пріоритетних напрями, як прискорення розвитку ефективних цифрових освітніх екосистем, що потребує наявності розвинутої інфраструктури, зв'язку і цифрового обладнання, ефективного планування та розвитку цифрового потенціалу, включаючи сучасні організаційні можливості (стратегія). Викладачі ВНЗ України для підготовки дистанційних тренінгів мають можливість обирати різні платформи: Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams тощо. Основним критерієм для вибору дистанційної платформи є проблемні моменти, які їх визначають (умови та можливості технічного доступу до навчання, часові рамки, технічні можливості, потреба в індивідуальній взаємодії викладачів та студентів). Наприклад, практика засвідчила доцільність одночасного використання дистанційних платформ Google meet та Microsoft Teams, оскільки таке поєднання дає змогу ефективно долучати до навчального

процесу всіх студентів (синхронно та асинхронно) та зважати на їх індивідуальні потреби, пов'язані з воєнною агресією з боку Росії на території України [5].

Таким чином, виклики дистанційного та змішаного навчання в умовах пандемії та російсько–української війни стосовно розвитку тренінгового навчання мають бути успішно подолані. Для цього слід створити необхідні умови, насамперед, через необхідне матеріально-технічне і програмове забезпечення вищих навчальних закладів та здобувачів освіти, а також шляхом формування необхідного рівня інформаційної компетентності і викладачів, і здобувачів освіти.

Література

1. Борисовська Ю.О., Козлова О.С., Лисенко О.А. Розробка дистанційного тренінгу для математичних дисциплін. URL: <http://surl.li/djbkh> (дата звернення: 25.09. 2022).
2. Васиута О.І. Дистанційне навчання у закладах вищої освіти під час пандемії: сучасні виклики ті інновації. URL: <https://zenodo.org/record/4515148/files/Vasiuta.pdf> (дата звернення: 20.09. 2022).
3. Вдовичин. Т.Я. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. URL: <http://surl.li/dihpp> (дата звернення: 23.09. 2022).
4. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <http://surl.li/wqqd> (дата звернення: 02.10. 2022).
5. Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти на заняттях з «Української мови за професійним спрямуванням» під час воєнного стану. URL: <http://surl.li/djboc> (дата звернення: 23.09. 2022).
6. Зубко А.М. Організаційно-педагогічні умови удосконалення навчального процесу в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2002. URL: <http://surl.li/dihu0> (дата звернення: 10.09. 2022).
7. Котенко Т.М. Тренінг як засіб активізації навчання у вищій школі. URL: <http://surl.li/dhxku> (дата звернення: 13.09. 2022).

8. Мінда Л.З. Організаційно-педагогічні умови впровадження тренінгових технологій навчання в систему підвищення кваліфікації вихователів дошкільних навчальних закладів. URL: <http://surl.li/dihoi> (дата звернення: 20.09. 2022).
9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження кабінету міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <http://surl.li/cdten> (дата звернення: 03.09. 2022).
10. Створено унікальний інтегрований дистанційний курс «Інноваційні технології (тренінги)». URL: <http://surl.li/djbky> (дата звернення: 20.09. 2022).
11. Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін : навч. посіб. / Г.О. Ковальчук, Н.Ю. Бутенко, М.В. Артюшина та ін.; за заг. ред. Г.О. Ковальчук. Київ: КНЕУ, 2005. 386 с.
12. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти : навчально-методичний посібник / М.В. Афанасьєв, Г.А. Полякова, Н.Ф. Романова та ін. ; за заг. ред. професора М.В. Афанасьєва. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 323 с.
13. Чижевський Б.Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні. Інститут педагогіки АПН України, 1996. 249 с.

Деркачова О.С.

*доктор філологічних наук,
професор кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

МИСТЕЦТВО СТОРІТЕЛІНГУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Анотація. Стаття присвячена особливостям сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх вчителів. На прикладі навчальної дисципліни «Мистецтво сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх педагогів» розглянуто пріоритетні напрямки і завдання